XI-ARTS/COM. Annual Exam. Mar. 2014.
Dt. 14/3/2014

ACH

Sub:. Sanskrit.

Roll No. :
Max. Marks : **80**

No. of Printed Pages : **5**
Duration : **3 Hrs.**

(1)

Q.1 A) Translate any **two** passages. (12)

कोणत्याही **दोन** उताऱ्यांचे भाषांतर करा.

१. गत: खलु कालोऽस्माकम् । अस्माभिस्खलितैश्चिरं पदे स्थितम् । न पीडिता: प्रजा लोभेन । नोद्वेजिता गुरवो मानेन । न विमुखिता: सन्तो मदेन । नोत्त्रसिता प्राणिन: क्रोधेन । न हासित आत्मा हर्षेण । न हत: परलोक: कामेन । राजधर्मोऽनुरुध्द: न स्वरुचि: । वृध्दा समासेविता न व्यसनानि ।

२. येसूदेवी — एकत: तावत् आर्यपुत्र: आर्येण सह न कदापि स्वरैम् अभाषत, अन्यतश्च.......

छत्रपतिशिवाजि: — अन्यत: किम् ?

येसूदेवी — आर्यपुत्र: न कदापि पितृवात्सल्यम् अन्वभवत् । तै: अनुभूयमान: सापत्नभाव: न पर्याप्तं केनापि विदित: । अत: एव......अत एव अद्य (सहसा हस्ताभ्यां मुखम् आवृत्य रोदिति)

छत्रपतिशिवाजि: — किम् अत एव ? वधु, स्पष्टं ब्रूहि । न किमपि अत्याहितम् । (अत्रान्तरे ससंभ्रमं प्रविशन्ति हम्बीरराय:, मोरोपन्त:, अण्णाजि: तथा च सोयरादेवी)

३. तथेत्युक्त्वा अग्निस्तत् प्रति अभ्यद्रवत् ।
तदपृच्छत् – ''कोऽसि ?''
''अग्निर्वा जातवेदा: अहमस्मि ।'' इत्यब्रवीत् स: ।
''तस्मिन् त्वयि किं वीर्यम् ?'' इत्यपृच्छत् तत् ।
''एतत्सर्वं देहयं यदिदं पृथिव्याम् ।'' इत्यब्रवीदग्नि: ।
तस्मै तृणं निदधौ । ''एतद् दह !'' इत्युक्तं यक्षेण तदुपप्रेयाय तीव्रजवेन किन्तु तन्न शशाक दग्धुं स: ।
अतो लज्जितो भूत्वा न्यवर्तत ।

B) Translate any **two** groups. (12)

कोणत्याही **दोन** गटांचे भाषांतर करा.

१. अथ प्रजानामधिप: प्रभाते जायाप्रतिग्राहितगन्धमाल्याम् ।
वनाय पीतप्रतिबद्धवत्सां यशोधनो धेनुमृषेर्मुमोच ॥
निवर्त्य राजा दयितां दयालुस्तां सौरभेयी सुरभिर्यशोभि: ।
पयोधरीभूतचतु:समुद्रां जुगोप गोरूपधरामिवोर्वीम् ॥

२. आहुत: सकृदेव य: प्रचलति स्नानाय भोज्याय वा ।
नादिष्ट: समये हरत्यथ चहाशाकादिवस्तूच्चयम् ।
वक्त्यल्पं न निषेधति व्ययविधौ रक्षत्यपत्यं मुदा ।
कस्यश्चित् क्वचिदेव भाग्यवशतो भर्ता भवेदीदृश: ॥

३. क्षिप्रं विजानाति चिरं शृणोति विज्ञाय चार्थं भजते च कामान् ।
नासम्पृष्टो व्युपयुङ्क्ते परार्थे तत्प्रज्ञानं प्रथमं पण्डितस्य ॥
नाप्राप्यमभिवाञ्छन्ति नष्टं नेच्छन्ति शोचितुम् ।
आपत्सु न मुह्यन्ति नरा: पण्डितबुध्दय: ॥

Q.2 Explain any **1** with reference to context from each group. (10)

प्रत्येक गटातील **एकाचे** ससंदर्भ स्पष्टीकरण लिहा.

A) १. पूर्वराजर्षिगतं पन्थामनुयास्यामिति ।
   २. तदा अस्माकं शिरोगत: किरीट: विकम्पित: ।

B) १. विदन्ति माहेश्वरबाणरुपम् ।
   २. उपानयत्पिण्डमिवामिषस्य ।

Q.3 Answer any **1** question from each group. (10)

प्रत्येक गटातील **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

A) १. कोणत्या आपत्तींची कौटिल्याने चर्चा केली आहे ? त्यावर कोणते उपाय सुचविले आहेत ?
   1. Which disasters are discussed by कौटिल्य ? Which solutions are suggested by him ?
   २. उमाहैमवती कथेचे तात्पर्य काय ?
   2. What is the essence of उमाहैमवती legend ?

B) १. विंध्यपर्वतावरील प्राणी व पक्ष्यांचे वर्णन करा.
   1. Narrate about the birds & animals from विन्ध्य.
   २. कवी 'सद्गुरु' जादुगाराप्रमाणे काय काय करतात ?
   2. What does the 'सद्गुरु' of the poet perform as a magician ?

Q.4 Write 10 lines on any **one** topic in Sanskrit. (10)

कोणत्याही **एका** विषयावर संस्कृतमध्ये १० वाक्ये लिहा.

१) सागर: २) सङ्गणक:

OR